

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2011 m. balandžio 8 d. *

Tikslas – įvairinti visuomeninę veiklą

Paskutiniu metu LPKTS Kauno filialas ieško naujų formų savo narių susirinkimams pravesti, kad kiekvienas jų savo įvairove nebūtų panašus į nusistovėjusią rutiną. Nesenai LPKTS būstinės salėje įvyko filialo metinis ataskaitinis susirinkimas. Visi susirinkimo dalyviai sugiedojoj „Tautišką giesmę“. Buvusios tremtinės Veronika Burneikiene ir Danutė Čepaitė, pasidabinusios tautinių motyvų drabužiais, suteikė pakilios nuotaikos susirinkimo darbotvarkę papildydamos trumpu koncertu.

LKP TS Kauno filialas – vienas iš didžiausių narių skaičių turinčių Lietuvoje. Šiuo metu vienija daugiau nei 3000 narių, bet iš jų reguliarai nario mokesčių moka tik

laikotarpį surengtus renginius. Ji pasidžiaugė gausiu kauniečių dalyvavimu tradiciniame Laisvės kovotųjų, politinių kalinių ir tremtinų sąskrydyje Ariogaloje. Tikišosi ir šiuo metu rengiamame sąskrydyje gausaus kauniečių susibūrimo.

LKP TS Kauno filialas savo sudėtyje turi dešimt poskyrių, kurių kiekvienas apima patvirtintų rinkinių apygardų ribas. Šilainių poskyrio pirmininkas Antanas Jocys apžvelgė poskyrio veiklą, taip pat šio poskyrio Politinių kalinių ir tremtinų (PKT) frakcijos darbą TS-LKD sudėtyje. Šiuo metu Šilainių poskyryje, kaip ir visuose kituose, atliekamas LKP TS narių skaičiaus tikslinimas. Tai sudarys sąlygas palankiau pla-

lankytųjų įvairiaisiais klausimais. Buvo priminta, kad LKP TS būstineje kartą per savaitę teikiomas nemokamos teisininko paslaugos.

Susirinkime pasisakė LR Seimo narės: Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskiene ir Vincė Vaidevutė Margevičienė. Pastaroji susirinkusiu vardu padėkojo visiems Kauno mieste gyvenantiems Laisvės kovų dalyviams, buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams už rinkimuose į miesto savivaldybės tarybą pasiektus teigiamus rezultatus. Ji išsakė viltį, kad mūsų miesto elektoratas išreikšs sukeltą savo valią artėjančiuose 2012 metų rinkimuose į LR Seimą ir palaikys TS-LKD kandidatus. V. V. Margevičienė taip pat informavo, kad artimiausiu metu numatoma pasirašyti sutartį tarp LKP TS valdybos ir Kauno miesto savivaldybės Švietimo ir kultūros departamento, pagal ku-

LKP TS Kauno filialo susirinkimui pakilios nuotaikos suteikė buvusių tremtinų Veronikos Burneikienei ir Danutės Čepaitės atliekamos dainos

trečdalis. Pažadinti pastaruojuis aktyviai veiklai – vienas iš pagrindinių filialo valdybos užduočių. Tai ir buvo akcentuojama filialo valdybos pirmininko Juozo Savicko ataskaitiniame pranešime. Pirmininkas išsakė poreikį pradėti naujas iniciatyvas, aktualiias Kauno miesto gyventojams. Kaip pavyzdžiui pateikė Arimanto Dragūnevičiaus organizuotus forumus energetikos klausimais. I diskusijas šia tema buvo atkreiptas ir Energetikos ministerijos dėmesys. Filialo vadovo mintis papildė pirmininko pavaduotoja Jūratę Antulevičienę, apibūdindama per ataskaitinį

nuotri filialo veiklą. Idomios informacijos susirinkusiems pateikė dr. Vanda Briedienė, Tarptautinės buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijos (Inter-Asso) prezidiumo narė. Ji apibūdino šios asociacijos veiklą, teigiamai įvertino pasirinktą filialo veiklos kryptį. Susirinkusieji nuoširdžiai įvertino ir gyvybiškai reikalingu priprazino filialo narių ir darbuotojų Jūratės Antulevičienės ir Gražinos Daukšienės darbą aptarnaujant lankytojus. Jų dėka visomis savaitės darbo dienomis norintieji gali apsilankysti filialo buveinėje. Cia kiekvieną dieną netrūksta

rių LKP TS būstine salė taps istorijos patriotinio švietimo auditorija Kauno miesto moksleiviams.

Ne vienas susirinkimo dalyvius ragino prenumeruoti LKP TS savaitraštį „Tremtinys“, kuriame pastoviai publicuoja straipsniai, turintys išliekamąją istorinę vertę, taip pat pranešimai apie vyksiančius renginius. Šiuo metu ši savaitraštį Kaune užsisako tik kas dešimtas filialo narys.

Grupė LKP TS Kauno filialo narių už aktyvią visuomeninę veiklą buvo apdovanojoti padėkos raštais.

Vytautas GULIOKAS

Privalu pasirūpinti Lietuvos gyventojų saugumu

Atominiai reaktoriai buvo sustabdyti

Ignalinos atominė elektrinė (AE) turėjo vienus iš galingiausių reaktorių pasaulyje. Sovietinės konstrukcijos reaktoriaus galia – 1500 MW. Minėtoji AE gamino daugiau nei du trečdalius Lietuvai reikalingos elektros energijos. Černobylio katastrofa parodė, kad sovietinio tipo reaktoriai saugumo požiūriu nėra patikimi. Todėl Lietuvai rengiantis stoti į Europos Sąjungą (ES), buvo iškelta būtinoji stojimo sąlyga – sustabdyti reaktorių veikimą. Sąlyga nebuvo pažeista. Reaktoriai sustabdyti ir Lietuvos Respublika tapo ES nare. Beje, tokio tipo nesaugų sovietinių reaktorių eksploraciją buvo nutraukta Bulgarijoje ir Slovakijoje.

Baltarusių reaktorių Vilniaus pašonėje

Žiniasklaidoje skelbiama, kad mūsų Rytų kaimynai baltarusiai savaip reagavo į šį faktą – imasi statyti tokį patį sovietinio tipo atominį reaktorių Astrave, vos 20 kilometrų nutolusiame nuo Lietuvos sienos ir tik 50 kilometrų nuo Vilniaus. Neduok, Dieve, paskartojus Černobylio avarijos variantui, tektų iškeldinti Vilniaus gyventojus.

Kyla elementarus klausimas, kodėl baltarusių atominius reaktorius nestatomas prie Minsko, o Vilniaus pašonėje? Jeigu nepasitikima AE saugumu, tai eksperimentuoti galimomis grėsmėmis prie kaimynės valstybės ir jos sostinės niekaip nederėtų.

(keliamas į 2 psl.)

Parlamentaro lojalumas valstybei – dovana ar prievolė?

Tendencingi ir nepagrįsti priekaištai

Interneto portaluose yra žinučių, kad Lietuvai atstovaujantis europarlamentaras Valdemaras Tomasevskis teigė, jog Lietuvos lenkams „uz“ savo gimtosios kalbos vartojimą yra skiriamos baudos“, kad lenkų tautinės mažumos teisės bus dar labiau apribotos, jeigu bus priimtas naujas Švietimo įstatymas. Europarlamentaras tokia dvasia kalbėjo ir savo kolegom, atvykusiemis į Vilnių iš Lenkijos, Didžiosios Britanijos, Čekijos, Vengrijos, Olandijos, Belgijos. Sunku suvokti, kodėl piktinamasi pilietine būtinybe išmokti ar geriau pramokti valstybinę kalbą, tuo pačiu nepagrįstai pabrėžiant, kad pažeidžiamos lenkų mažumos teisės.

(keliamas į 3 psl.)

Privalu pasirūpinti Lietuvos gyventojų saugumu

(atkelta iš 1 psl.)

Cernobylės katastrofa

Įpareigoja aptarti saugumo reikalus

Kodėl baltarusiai net nemégino šiuo klausimui tartis su Lietuvos politikais ir specialistais? Geri kaimynystės santykiai reikalauja AE statybos ir eksploatacijos klausimus aptarti kartu. Cernobylės pamokos paliko skaudžias žaizdas tenykičiams gyventojams ir tapo įsakmu įspėjimu visiems, turintiems reikalų su atomine energetika, – išnagrinėti ne tik techninius, ekonominius klausimus, bet ir saugumo problemas bei poreikių aplinkai. Astravo AE saugios eksploatacijos reikalavimai ir galimų veiklos sutrikimų pasekmės turėtų būti aptartos ir Lietuvos Respublikos politikų bei specialistų. Labai pravartu, o gal tiesiog būtina, išgirsti ir visuomenės nuomonę? AE saugios eksploatacijos problema toli gražu nėra tik nacionalinė. Ji tarpvalstybinė, o įvertinant Lietuvos narystęs Europos

Sajungoje (ES) faktą, paliečiami ir ES interesai.

Ar nerengiami Lietuvai „atominių žabtai“?

Rusija okupuotoje Rytrūsių žemėje prie Lietuvos sienos taip pat rengiasi statyti savos gamybos atominių reaktorių. Vaizdžiai kalbant, artimiausioje ateityje Lietuva gali atsidurti „atominiuose žabtuose“ tarp dviejų nesaugaus tipo AE, pastatytų prie Lietuvos sienų ir keliančių potencialią grėsmę Lietuvos gyventojams, valstybės sostinei Vilniui, gal ir pačios valstybės egzistencijai. Ignalinos AE buvo sustabdyta saugumo sumetimais. Dabar gi Rytrūtį ir Vakarų kaimynai ši pavojų sutartinai atnaujina. Cernobylė AE katastrofa tapo skaudžia pamoka visoms atominėms valstybėms. Kaip reaguos Lietuva? Dar nevėlu šią problemą apsvarstyti Seime. Gal ir ES forume?

Edmundas SIMANAITIS

LLKS Tauro apygardoje

LLKS Tauro apygardos visuotiniame ataskaitiniame rinkiminame susirinkime, įvykusiame kovo 19 dieną Kauno įgulos karininkų ramovėje, išklausėme Tauro apygardos vado dim. kpt. Vytauto Raibikio išsamų pranešimą apie per ataskaitinius metus nuveiktus darbus ir būsimų darbų problemas. Ypatingas dėmesys buvo skirtas darbui su jaunimu ir žuvusių Lietuvos partizanų atminimo įamžinimui. Už aktyvią visuomeninę veiklą ir žuvusių partizanų atminimo įamžinimą stafant paminklus apdovanojo padėkos raštai: Vyčio Kryžiaus kavalierijos Jurgi Navuli, karj savanorių Vincą Kubertavičių, dim. vyr. ltn. Gediminą Dobkevičių ir Laisvės kovų dalyvę Alvą Fedaravičienę.

Tauro apygardos vado Vytauto Raibikio darbas buvo įvertintas labai gerai, jis išrinktas toliau vadovauti Tauro apygardai. Vadovapavaduojo išrinkti Gediminas Dobkevičius ir Kazimieras Dapkus.

LLKS štabo viršininkas dim. mjr. Vytautas Balsys apgailestavo, kad per 21 Neprieklausomybės metus mažai nuveikta – per šį laikotarpį nepaskelbtas kagiebių sąrašas, ministras Juozas Olekas panaikino privalomąjį karinę

tarnybą, iš kurios jaunuoliai grįždavo pasitempę ir sąmoningesni. I samdomąją kraštą apsaugą susirinks tie patys „kvalifikoti“ sovietiniai kadrų. Šiuo metu apie 60 procentų gyventojų nedalyvauja rinkimuose, jaunimas nežino tikros tautos padėties. V. Balsys pakvietė aktyviai lankytis mokyklose ir bendrauti su jaunimu.

Edmundas Simanaitis perskaite kovo 19 dienos „Lietuvos aide“ Krašto apsaugos savanorių kūrėjų asociacijos prezidento dim. plk. Felikso Vaitkaičio kreipimasi į LR Prezidentę Dalią Grybauskaitę, LR teisingumo ministrą Remigijų Šimašių „Dėl politinių partijų ir parlamentarų teisinės atsakomybės“. E. Simanaitis pasiūlė pritarti straipsnyje išdėstytiems reikalavimams:

„LR Baudžiamajį kodeksą papildyti lojalumą valstybei ginančiu straipsniu ir pažeidėjams numatyti Lietuvos pilietės atėmimą, nutraukti „Lenkų rinkimų akcijos“, „Rusų sajungos“ partijų veiklą, atšaukti V. Tomaševskį iš Europos Parlamento, numatyti teisines suspendavimo sankcijas partijoms bei organizacijoms, einančioms į koaliciją su minėtomis partijomis“.

(keliamas į 3 psl.)

Jaunoji europiečių karta stokoja gilesnio istorijos pažinimo

„Europos Sajungoje būtinės skatinėti gilesnių istorijos pažinimą, ypač jaunimo, nes tai – gyvybingos pilietinės visuomenės ir mūsų ateities kūrimo pagrindas“, – teigė europarlamentarė Radvilė Morkūnaitė Europos Parlamente vykusiouose klausymuose apie tai, ką Europos jaunimas išmano apie totalitarinių režimų įvykdymus nusiskaltimus.

„Sunku kalbėti apie bendrą visos Europos Sajungos istorijos atmintį, jei stokojaime savo istorijos pažinimo ir supratimo, kurį turėtume skiepyti visuomenei jau nuo jaunų dienų. Ir tai turėtų būti daroma ne tik stiprinant kartu dialogą, bet ir peržiūrint mokyklines ugdymo programas, kurios neretai yra pernelyg formalios ir neugdo istorinio supratimo, neskatinanagrinėti santykio tarp priežasties ir pasekmės“, – sakė R. Morkūnaitė.

Lietuvos politikė pasidžiaugė, kad pastaruoju metu pasirodo vis daugiau gražių tradicinėmis tapusiai jaunimo iniciatyvų. „Reikia skatinti jaunimo veiklas ir projektus šioje srityje, ieškoti paveiksenių būdų susipažinti su mūsų istorija – diegti jaunimui isto-

rija per jausmus, asmeninių patyrimą“, – pažymėjo ji ir kaip tokio projekto pavyzdį pateikė Lietuvoje kasmet rengiamą ir milžinišką pasisekimą turintį jaunimo projektą „Misišia Sibiras“, kurio metu lankomos tremties vietas, tvaromi tremtyje mirusių tautiečių kapai, o grįžę iš ekspedicijų jaunuolai mokyklose ir visuomenei pasakoja, ką matė ir patyrė tremties vietose, ką išgirdo iš vienos gyventojų.

„2010 metų gruodį Europos Komisijos kolegijos patvirtintas raportas dėl totalitarinių režimų įvykdymų nusiskaltimų atminties išsaugojimo iš tikrųjų yra labai stiprus pagrindas ateities veiklai. Šiuo dokumentu ir jame išdėstytais pasiūlymais turime vadovautis ES ir nacionaliniu lygmeniu siekiant išsaugoti istorinę atmintį“, – sakė R. Morkūnaitė. Anot jos, šiuo metu svarbiausia, kad Europos Komisija vykdys savo praktinius išipareigojimus ir numatyti totalitarinių režimų įvykdymų nusiskaltimų atminties įamžinimo projektams finansavimą įvairiose ES programose.

Prieš trejetą metų Europos Sajungos programoje „Europa piliečiams“ numatė prie-

monę „Gyva Europos atminnis“, skirtą hitlerizmo ir stalinizmo įvykdymų nusiskaltimų atminimo projektų finansavimui. Lietuvos projektų finansavimas pagal šią programą pastebimai išaugo: 2007 metais šiai programai nebuvo pateikta nė vieno projekto, tačiau 2010 metais – finansuoti jau septyni projektais. Tačiau, R. Morkūnaitės manymu, reikėtų pasvarstyti, kaip galima būtų pritrauktis daugiau ir įvairesnių projektų teikėjų, suvienyti jų jėgas.

„Nacionalinės nevyriausybinės organizacijos, regioniniai kultūros centrai, muziejai turi nemažai vertingos medžiagos, kuri turėtų būti ištraukta iš lentynų ir pateikta platesniams visuomenės ratui. Tačiau kalbant apie ES finansavimą, šios įstaigos turi mažiau arba visai neturi galimybų gauti bendrą finansavimą iš kitų nei ES šaltinių arba stokoja tarptautinio bendradarbiavimo patirties, kurios reikalauja dabartinės projektų finansavimo nuostatos“, – sakė R. Morkūnaitė. Todėl ji paragino Europos Komisiją supaprastinti reikalavimus projektu dalyviam.

ELP inf.

LLKS Prisikėlimo apygardoje

Kovo 19 dieną Šiaulių apygardos išvyskėlių apygardos ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas.

Ižanginiu žodžiu apygardos vadas dim. kpt. Juozas Mocius paprašė susirinkusiu tylos minute pagerbtį per ataskaitinį laikotarpį Amžinybėn išėjusius karius savanorius: Tadą Dantą, Petrą Bikelių, Joną Mečionį ir narį rėmėją Zigmantą Šatą. Jų atminimui apygardos vyru anasamblis „Vidurnaktį nežuvę“ padainavo patriotinę dainą „Kritusiems Lietuvos partizanams“.

Juozas Mocius trumpai informavo apie Prisikėlimo apygardos veiklą per ataskaitinį laikotarpį. Septyniuose apygardos posėdžiuose buvo aptarti einamieji reikalai ir numatomai renginiai. Gausiai dalyvauta Kaune LLKS metiniame suvažiavime, Šiluvos atlaiduose Lietuvos kariuomenėi ir partizanams skirtą dieną. Gedulio ir Vilties dieną ant geležinkelio rampos, saskrydyje „Su Lietuva širdy“ Ariegaloje, Radviliškio Antaniškių parke Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės šventėje, Radviliškio rajono Mėnaičių kaime istorinio memorialo atidengimo šventėje. Mažesnės delegacijos dalyvavo Marijampolėje žuvusių partizanų palai-

kų perlaidojimo renginyje, DKA renginyje Ukmergės rajono Mūšios parke, atstatyto bunkerio šventinimo iškilmėse Raseinių r. Daugeliškių miške, Ruklos mokomajame pulke prisiekiant jauniesiems kariams. Vasario 16-ąją ir gegužės 16-ąją Prisikėlimo apygardos atstovai dalyvavo renginiuose Vilniuje. Paskutiniame renginyje – Kovo 11-ąją Juozas Mocius su Antanu Dobrovolskiu dalyvavo Lietuvos Seimo iškilmingame posėdyje. Be to, keletą kartų dalyvauta keliose žinybose sprendžiant aktualius klausimus. Šiais metais numatoma pastatyti paminklą žuvusių keturių brolių partizanų Tamašauskų atminimui Joniškio rajone. Vadas pabrėžė, kad pagrindinis ramstis sprendžiant įvairius rūpimus klausimus yra pavduotojas dim. vyr. ltn. Antanas Dobrovolskis.

Prisikėlimo apygardos vadas geru žodžiu paminėjo Laisvės kovų dalyvį Juozą Šileikį, kuris savo rankomis padarė keliai dešimt metalinių kryžių ir su bendažygį pagalba pastatė prie įvažiavimo į Šiaulius, daugiausia – Kryžių kalne. Nenuilstanti Onutė Gutkauskienė be raginimo prižiūri partizanų kapus ir istorinį atstatytą Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabo bunkerį. Taip pat apygardos

veikloje aktyvus Albertas Špokas. Juozas Mocius pareiškė padéką ir Kazimierai Butkuvienai, Sigitai Janušauskienei, Alfonsui Litinskui, Angelei Railienei, Antanui Antanaičiui ir kitiems. Taip pat padékojo vyru ansamblui „Vidurnaktį nežuvę“ ir jo vadovei Ilmerai Abromavičienei.

Prisikėlimo apygarda glaudžiai bendradarbiauja su LPKTB Šiaulių skyriumi bei pirmininke Elžbietą Bagdonienu, LPKTS Šiaulių filialu ir pirmininke Valerija Jokubauskiene, Lietuvos Sajūdžio Šiaulių skyriumi ir pirmininku Algirdas Kulikauskui, taip pat palaiko ryšį su LKKSS Šiaulių apskrities skyriumi ir LŠS 6-ąja rinktine. Bendraujama ir su jaunimu – Aukštbalio mokyklos moksleivais, vadovaujami mokytojos Egles Grigaliūnienės, kartu su Prisikėlimo apygardos atstovais lanko istorines vietas. Paduovojo atstatytame Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabo bunkeryje Gulbino miške, kartu tvarkė kapines.

Narių susirinkimas Prisikėlimo apygardos veiklą įvertino teigiamai ir įpareigojo apygardos vadą Juozą Mocių toliau vadovauti apygardai. To paties palinkėjo ir dalyvavę kitų organizacijų vadovai. Marija RIMKIENĖ

Parlamentaro lojalumas valstybei – dovana ar prievolė?

(atkelta iš 1 psl.)

Tikriausiai rasis abipusiai priimtinias sprendimas

Gausiausios Lietuvos tautinės mažumos yra lenkai, rusai, baltarusiai ir ukrainiečiai.

Generolas Želigovskis, sulažydamas Suvalkų sutartį ir atplėšdamas Vilniaus kraštą, ilgam pasėjo Lietuvos nepasitikėjimo lenkais sėklą. Prieš porą metų Europos Komisijos užsakymu nuomonių tyrimo centras „Eurobarometras“, atlikęs apklausą tautinės diskriminacijos atžvilgiu, konstatoavo, kad Lietuvoje šis reiškinys mažiausiai pastebimas tarp visų 27 Europos Sąjungos narių, kad požiūris į lenkus keičiasi ir taip ženkliai palankesnis. Ir Prezidento Valdo Adamkaus nuomone „Lietuvoje gyvenančiai lenkų tautinei mažumai turėtų būti sudaryta galimybė vardus ir pavardes dokumentuose rašyti ne tik lietuviškais rašmenimis, bet ir originaliai.“

Asmens vardas, pavardė – tausotinos vertėbės

Buvo imtasi konkretių veiksnių. Bet Seimas atmetė Vyriausybės parengtą vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose projektą, kaip galima prieštaraujant LR Konstitucijai. Projekte buvo numatyta leisti rašyti piliečio pase pavardę nelietuviškais rašmenimis. Atsižvelgus į Latvijos patirtį ir buvo priimtas kitas variantas. Jei paso savininkas pageidauja, bus leidžiama šalia lietuviška abécéle užrašytos pavardės įrašyti pavardę ir nelietuviškais rašmenimis. Europos žmogaus teisių teismas nustatė, kad tokiu būdu padaryti įrašai nebus laikomi žmogaus teisių įvardą ir pavardę pažeidimu.

Faktai kalba patys už save

Nusiskundimus dėl švietimo reikalų akivaizdžiai paneigia faktai, įrodantys tikrąją padėtį Lietuvoje. Štai Vokietijoje gyvena 2 milijonai lenkų, o lenkų mokyklų (tik šeštadieninių) – 55; Prancūzijoje – 1 milijonas lenkų, mokyklų iš viso néra; Baltarusijoje – 1 milijonas lenkų, 2 mokyklos; Ukrainoje – 1 milijonas lenkų, 2 mokyklos; Rusijoje – 300 000 lenkų, mokyklų néra; Lietuvoje – 235 000 lenkų, 121 mokykla.

LR Konstitucijos 29 straipsnis byloja: „Istatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teiktijam privilegijų dėl jolyties, rases, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.“ Nejaugiai europarlamentaras V.Tomaševskis siekia išskirtinių privilegijų lenkų etninei mažumai ir tokiu būdu demonstruoja savo pilietinį neįgalumą?

Vyriausybės vadovo nuomonė

Lietuvos Respublikos premjeras Andrius Kubilius sakė, kad jam nesuprantami europarlamentaro ir „Lenkų rinkimų akcijos“ vadovo Valdemaro Tomaševskio skundai dėl esą prastos lenkų mažumos padėties Lietuvoje. Ministras pirmininkas pabrėžė, kad Lietuva yra vienintele šalis už Lenkijos ribų, kur lenkų kalba gauti išsilavinimą nuo darželio iki universiteto, todėl kyla klausimas, kodėl nesiskundžiam, pavyzdžiu, situacija Vokietijoje?

Lieka neatsakytas ir kitas klausimas, kurį iškėlė plk. F.Vaitkaitis: ar bus papildytas Baudžiamasis kodeksas straipsniu, ginančiu pareigūnų lojalumą Lietuvos Respublikai?

Edmundas SIMANAITIS

LLKS Tauro apygardoje

(atkelta iš 2 psl.)

Negalime leisti mažumoms tautiniu pagrindu kurti partijas, negalime leisti V. Tomaševskiui viešai žeminti Lietuvos valstybę ir mūsų tautą. Nejvykdyta Lietuvos desovietizacija, todėl turime skaudžias pasekmes.

Dim. plk. Felikso Vaitkaičio kreipimuisi į LR Prezidentę ir teisingumo ministrą „Dėl politinių partijų

ir parlamentarų teisinės atsakomybės“ buvo vienbalsiai pritarta.

Naujai išrinktas Tauro apygardos vadas dim. kpt. Vytautas Raibikis padėkojo už jam suteiktą pasitikėjimą toliau vykdysti Tauro apygardos vado pareigas ir pakvietė visus susitelkti būsimiems bendriems atsakingiems darbams Tėvynės labui.

Irena BELICKIENĖ

Seimo narys Lietuvoje prieš Algimantą Urmoną laimės visus teismus, bet savo reputacijos nepagerins

Vilniaus miesto 2 apylinkės teismas vasario 25 dieną priėmė nuosprendį privataus kaltinimo bylu proceso tvarka išnagrinėtoje baudžiamojuje byloje. Siuo nuosprendžiu Liustracijos komisijos vadovą Algimantą Urmoną pripažino kaltu įžeidus Seimo narij K. Ramelį, savo viešais įtarimais ji dalyvavus K. Prunskienės išteisinimo reikalauose. Galima įtarti, kad tai – ne atsitiktinis nuosprendis. Mat tą pačią dieną Lietuvos Vyriausasis Administracinis teismas atmetė Liustracijos komisijos apeliacinį skundą ir paliko galioti pernai vasarį priimtą nutarimą, kad Liustracijos komisijos sprendimas, kuriuo ekspremjerė Kazimira Prunskienė pripažinta slapta bendradarbiavusi su KGB, turi būti panaikintas.

Taigi vasario pabaigoje paskutinės sudėties Liustracijos komisija patyrė, galima sakyti, didžiausią fiasco. Štai užpuolus pirmininką, Liustracijos komisijos veikla buvo beveik paralyžiuota. Ir tai nebejaudina nei didesnės visuomenės dalies, nei dešiniųjų politikų. Būtina pažymeti, kad nuo šių metų pradžios žadėti internete viešinti KGB archyvo dokumentai vis dar tyliai dulka archyvų lentynose. Žiniasklaida tyli ir susidaro įspūdis, kad tai rūpi gal tik europarlamentarui prof. V.Landsbergiui ir buvusiems politiniams kaliniams bei tremtiniams.

Šių metų kovo 6 dieną žinomas visuomenininkas teisiniškasis Kestutis Čilinskis pareiškė savo susirūpinimą dėl tokio visuomeninės Liustracijos komisijos vadovo teismo sutriuškinimo ir antideocratinių reiškinijų Lietuvos politiniame gyvenime. „Tremtinio“ skaitytojams pa-

teikiame Teisés projektą ir tyrimų centro bei „Demokratija.eu“ paskelbtą Teisés projektą ir tyrimų centro tarybos pirmininko Kestučio ČILINSKO nuomonę:

„Nesenai Vilniaus miesto 2 apylinkės teisme paskelbtas piliečio nuteimas už aukšto valdžios atstovo pakritikavimą yra visuomenės toleruojančias tik tokiose valstybėse kaip Rusija, Baltarusija ir dar keliose posovietinėse šalyse.

Teisés mokslininkas, Liustracijos komisijos pirmminkas A.Urmonas nuteistas už tai, kad kritiškai atsiliepė apie Seimo narij K. Ramelį, buvusį aukštą teismo pareigūną, ir kalbėjo apie korumpuotumą. A.Urmonas nuteistas valstybei sumokėti 3900 litų baudą, Seimo nariui – 15 000 litų neturtinės žalos.

Pagrindiniai Lietuvos teisés aktai buvo sukurti laikantis Europos teisés tradicijų, todėl pagal juos negalima tokią byla, kai pilietis baudžiamas už valdžios atstovo atžvilgiu pasakyti, tegu ir ne visai tikrovę atitinkančius, kritikos žodžius. Civiliniame kodekse nustatyta, kad viešinti asmenys (tokie ir yra Seimo nariai) negali reikalauti netik baužiamosios, bet ir civilinės atsakomybės (neturtinės žalos atlyginimo) iš asmenų, kurie viešą interesą sąžiningai gindami paskleidžia apie valdžios atstovą žinių, priskirtinų prie žeminančių ir neteisingu.

Lietuvos Konstitucija draudžia persekioti piliečius už kritiką. Atsakomybėn turi būti traukiama ne kritikuojantieji, o kritikuojančius persekiojantys, tarp jų persekiojantys ir teismo pagalba. Žmogaus teisių teismas ne kartą yra sprendęs, kad valdžios atstovai negali sau, kaip kiti piliečiai, reikalauti priva-

tumo ir garbės apsaugos. Igijęs valdžios galį, imunitetą ir privilegiją, turėdamas didelių galimybų naudotis valstybės galia ir finansais, valdžios atstovas kartu įgyja ir prievolę susitaikyt su tuo, kad jis kartais turi būti nemalonai ar nepagrįstai „peršviečiamas“ visuomenės kritikos. Valdžia turi būti žmonių kontroliuojama. Laisva kritika yra viena iš kontrolės formų. Nuospindžiai ir žalos atlyginimo priteisimui užgniauzus kritiką, valdžioje įsigali korupciją ir saviavę. Be to, valdžios atstovų iškeltos „garbės“ bylos yra nelygios: valdžios atstovas turi žmądines galimybų bylinėtis nei pilietis, kuriam sunku gauti kompromituojančių įrodymų apie valdžios atstovą iš valdžios institucijų.

Kreipdamasis į teismą dėl jų pakritikavusio asmens nuteisimo, Seimo narys parodo, kad jis negerbia Konstitucijos, reikalaujančios iš Seimo nario tarnauti žmonėms ir nepersekioti jų už kritiką. Jis taip pat parodo, jog netiki pats savo garbe ir abejoja, kad žmonėse turi gerą vardą. Viša tai jis siekia įgyti teismo nuosprendžiu. Pasiekti noriamą nuosprendį nesunku tokiam Seimo nariui, kaip K.Ramelis, dėl savo ankstesnės veiklos turinčiam platių ryšių tarp teisėjų. Niekas iš teisėjų Lietuvoje nedrįstų panikinti šiam valdžios atstovui palankaus nuosprendžio. Tačiau visuomenei toks nuosprendis reiškia ne bylos iniciatorių garbingumą, bet kad Lietuvos negerbiama teisė ir Seimo nariai, elgdamiesi neteisetai, gerokai prisideda prie šalies teisinių nihilizmo plitimo. Todėl mūsų šalis tolsta nuo teisingumą ir ekonominę piliečių gerovę užtikrinančios teisinių valstybės sukūrimo.

Naujiena kolekcininkams ir besidomintiems kariuomene

Taip galima pasakyti apie pirmą kartą Lietuvoje išleistą albumą (katalogą), kuriamo susisteminti Lietuvos kariuomenės bei kitų tarnybų pareigūnų kepurių ženklai. Nesenai Alytaus VšĮ „Gintarinė svajonė“ išleido kauniečių Anatoliujus Procenko ir Ramūno Skvireckoknygą „Ženklai ant kepurių“. Naudoti Lietuvos Respublikos kariuomenės, VRM, kitų ministerijų ir žinybų pareigūnų 1990–2010 m., skirtą pirmiausia kolekcininkams ir besidomintiems Lietuvos kariuomene. Autoriauskai tyojams dovanoją kokybiškai išspaustintą, gausiai iliustruotą ir informatyvų leidinį. Jame in-

formacija apie ženklus pateikta lietuvių, anglų ir rusų kalbomis, todėl turėtų padėti ir kitų valstybių kolekcininkams geriau pažinti Lietuvos Respublikos institucijų pareigūnų skiriamuosius kepurių ženklus – kokardas.

Pateikiami 49 institucijų kokardų aprašai. Katalogas susideda iš dviejų dalij. Pirme dalyje pateiktos sunumeruotos kepurių ženklų iliustracijos. Jos issamiai aprašyto antroje leidinio dalyje: nurodyti matmenys, spalva, medžiagos, iš kurių pagaminti ženklai, tvirtinimo prie kepures būdas. Iš viso apibūdinti 220 ženklų, naudotų nuo 1990

metų iki šių dienų. Kataloge surinkti oficialiai nešioti ženklai ir žinomi projektiliai ar bandomieji ženklų variantai. Leidinyje pateikti kelių kolekcininkų asmeninėse kolekcijose esančių eksponatų nuotraukų bei ženklų aprašymai.

Autoriai numato galimybę ir toliau rinkti informaciją apie ženklus ant kepurių, kad atsirastų galimybę katalogą pildyti, tobulinti.

Tad šis albumas, kol kas Lietuvos vienintelis leidinys tokia tematika, vertinga dovana ir žinių šaltinis apie Lietuvos kariuomenę ir kitas žinybines institucijas.

Gintaras LUČINSKAS

Šilutės miesto garbės piliečio vardas – buvusiam tremtiniui Vytautui Vaicekauskui

Dauguma šilutiškių pui-
kiai pažįsta ilgametį, didžiai
gerbiamą rajono gydytoją,
buvusį Lietuvos politinių ka-
linių ir tremtinių sajungos Ši-
lutės filialo pirmininką, rajo-
no tarybos narį Vytautą Vai-
cekauską. Vytautas teisėtai
laikomas nepakeiciamu Šilutės
rajono foto ir video met-
raštiniu. Šiai meno ir istori-
jos šakai jis paskyrė dides-
nę gyvenimo dalį. Vytauto
juostose užfiksuota daugybė
svarbių šalies ir rajono aki-
mirkų, Lietuvos Persitvarky-
mo Sajūdžio veikla, kelionės
i Vilnių ginti Seimo, „Baltijos
kelias“ ir kiti reikšmingi įvy-
kiai. Dirbdamas gydytoju
jamžino savo kolegų ir ištaigos
jubiliejus, 17 internų laidų, res-
publikinių ir visų SSRS tera-
peutų konferencijas Leningra-
de ir Taškente. Didesnė dalis
šios medžiagos yra perduota
Šilutės ligoninei.

Vytautas Vaicekauskas
savo fotojuostose jamžino ir
rajono politinį gyvenimą. Me-

tėvas jamžino ir savo vaikų
mokymasi Šilutės 1-oje vidurinėje mokykloje. Ši medžiaga
yra saugoma minėtos mokyklos
muziejuje. Vytautas Vaice-
kauskas ir šiuo metu stengiasi
savo fotografijomis jamžinti
įvairiapusj rajono gyvenimą.
Už nuopelnus Vytautui
Vaicekauskui yra įteikti Lie-
tuvos politinių kalinių ir trem-
tinių sajungos visų trijų laips-
nių žymenys „Už nuopelnus
Lietuvai“, Lietuvos gydytojų

Vytautas ir Zinaida
Vaicekauskai

sakojo V. Vaicekauskas.

Bet neilgai teko darbuoti
tėviškėje – 1949-ųjų kovo
25-ąjį atejo ir jo eilė į Sibirą.
Po trijų savaičių varginančios
„kelionės“ pasiekė Nižnij
Udinską, Pasogo kaimą. Pra-
sidėjo tremtinio dalia – tiesė
kelius miškovežiams, vasarą
šienavos. Vėliau gyvenimas
kiek pagerėjo, kai gavo felče-
rio darbą. Būta ir šviesesnių
akimirkų. Vytautas tremtyje
susipažino su būsima žmona
Zinaida, jauna geografinios
mokytoja iš Lietuvos, i Sibi-
rą patekusi kitais keliais.
Baigusi mokslius Tuluno mo-
kytojų institute, ji prašėsi pa-
skyrimo ten, kur yra lietuvių.
Susituokė jie praėjus 3,5 me-
tų. Jau tada pomėgi fotogra-
fuoti turėjės Vytautas pats ir
savo vestuvinę fotografiją pa-
darė. Sibire gimė duktė Lai-
mutė, vėliau, jau Lietuvoje, –
sūnūs Algirdas, Kestutis ir
Gediminas. „Lietuvos kuni-
gaikščių vardus sąmoningai
sūnumis išrinkome“, – tikina

Vytautas Vaicekauskas Šilutės muziejuje savo istorinių nuotraukų parodos atidarymo metu
2006 metų spalio 24 diena
džiaga apie rajono tarybos
veiklą 1990–1995 metais yra
perduota Šilutės rajono savi-
valdybei.

Fotojuostose jis jamžino
Sausio 13-osios aukų laidotu-
ves Vilniuje, Lietuvos Sajū-
džio Steigiamojo suvažiavimo
1988 metų darbą, rajono
Sajūdžio veiklą, istorinius
Maciūkų lagerio ir kapinių mi-
nėjimus, Lietuvos politinių ka-
linių ir tremtinių sajungos
veiklą. 2284 vienetų eksponavimui
paruoštų nuotraukų yra perda-
vės Šilutės muziejui.

Būdamas gausios šeimos

nuotraukos iš asmeninio Vytauto Vaicekausko albumo
sajungos garbės nario vardas
(1989 m.), Lietuvos Respublikos Seimo apdovanotas Lie-
tuvos Sajūdžio 20-mečio pro-
ga, Šilutės rajono savivaldybės padėkos raštais.

Nelengvai klostėsi Vytau-
to gyvenimas. 1948 metais
baigė medicinos studijas ir
gavo diplomą. Pradėjo dirbtį
netoli tėviškės Kelmės rajo-
ne. Sunkūs buvo laikai. „Te-
ko ne vieną partizaną gydyti
rizikuojant būti stribų sučiup-
tam. Jie slėpdavosi ir rūsiuo-
se, ir šieno kaugėse, ir net eg-
lėse lizdus įsirengdavo“, – pa-

Vaicekauskai, jau sulaukę 16
vaikaičių.

Lietuvos politinių kalinių
ir tremtinių sajungos Šilutės
filialo teikimu Šilutės rajono
savivaldybės taryba kovo 31
dienos posėdyje suteikė Vy-
tautui Vaicekauskui Šilutės
miesto garbės piliečio vardą.
Iškilmingoje aplinkoje buvu-
siams tremtiniui Vytautui Vai-
cekauskui įteiktos Šilutės
miesto garbės piliečio regali-
jos – medalis ir liudijimas, pa-
sirašyta Šilutės miesto garbės
piliečių knygoje.

Antanas BALVOČIUS

Sveikiname

Garbingo 85-ojo gimta-
dienio proga sveikiname bu-
vusią Sibiro tremtinę, Ma-
gadano lagerio politinę kali-
nę, Laisvės kovų dalyvę
Benediktą ČEPELIENĘ.

Linkime geros sveikatos, iš-
tvermės ir Dievo palaimos.

LPKS Kauno skyrius

* * *

Garbingo 80-ojo jubiliejaus
proga sveikiname buvusią
tremtinę **Eleną KISÉLIENĘ** ir
linkime geros sveikatos, ilgiau-
sių metų, Dievo palaimos, Ma-
rijos globos.

*Yra kuo pasidžiaugti,
Kai štiek pragyventa,
Kai padaryta daug darbų,
Gerų minčių pasėta,
Kai Sibiro tremtis jau nugaleta.
Jegų daug išdalinta, širdies nepagailėta...*

LPKTS Kretingos filialas

Tremtis ir likimai

Sukako 62 metai, kai 1949
metų kovo 25–27 dienomis
buvo vykdoma slapta KGB
operacija „Priboj“ – „Bangų
mūša“, numačiusi palaužti
pasipriešinimą kolektivizac-
jai, žemės ūkyje vykdomai vi-
sose trijose Baltijos šalyse.
Tomis dienomis i Sibiro ato-
kius rajonus iš Lietuvos buvo
ištremta 28 981 gyventojas,
tarp jų 9357 vaikai iki 15 me-
tų, Latvijos – 41 708, tarp jų
11 038 vaikai, Estijos –
20 480, tarp jų 6048 vaikai.
Lietuvos aukščiausieji parti-
nai organai kovo 31 dieną
Maskvos valdžiai išdidžiai ra-
portavo apie sėkminges šios
užduoties įvykdymą – papil-
domai surinktam kontingen-
tui į tremtį prireikė net trijų
traukinių ešelonų.

Nemaža dalis leidinio au-
torės skirta apie buvusias tė-
vų tremties vietoves Buriati-
joje. Ten ji su tėvu ir broliu,
gimusiu tose vietovese, nuvy-
ko 1985 metais. Tremtyje jos
tėvas Vilius Židonis nuo pen-
kiolikos metų dirbo miško
ruošos įmonės darbininku,
šaltkalviu, traktorininku. Jau
čia trauka technikai atskleidė
jo gebėjimus tobulinti me-
chanizmus, o trauka mokslui
padėjo nugalėti nemenkas
kliūtis – pradėtus mokslus
Tomske baigė Kauno poli-
technikos instituto. Vilius Ži-
donis, daugelio išradimų au-
torius, ir šiandien, nepaisant
garbus amžiaus, dirba atsi-
naujinančios energijos gamy-
bos įrengimų srityje. Pas savo
buvusią rusų kalbos ir literatū-
ros mokytoją Larisą Michai-
lovną į gyvenvietę Verchnyje
Talcy atvyko kaip profesorius,
mokslų daktaras, jaučiantis jai
didžiulį dėkingumą, kad moky-
toja, negailėdama asmeninio
laiko, padėjo jam išlyginti
rimtus rusų kalbos gramati-
kos trūkumus.

(keliamas į 7 psl.)

Pirmojo trėmimo 70-mečio suvakčiai

Stanislovas ABROMAVIČIUS

– Tą 1941 metų birželio 17-osios penktą valandą ryto į mūsų namus Kėdainiuose išiveržė du rusų kareivai ir žydu tautybės civilis, – pasakojo buvusi tremtinė gydytoja Aurelija Lingvevičiutė-Putnienė. – Kieme stovėjo sunkvežimis. Man tik aštunieri, buvau baigusi pradžios mokyklos pirmą klasę. Pradėjau verkti. Kareiviai ramino. Civilis, pasiknaisiojės šeimos dokumentuose, perskaitė kažkokį raštą. Susijaudinęs tėvelis išgirdo tik paskutinį sakinių – „pereseliali jutsia v drugu respubliku“ (perkeliamai į kitą respubliką, – rus.). Regino greičiau ruoštis. Mus su mama nuvežė į geležinkelio stotį ir uždarė prekiame vagone. Tėveli, buvusių Kėdainių pieninės vedėja, išvežė į saugumą. Po tardymo, jis vėliau rašė: „Priėjau prie tardytojo, padavau seifo raktus ir 500 rublių. Pasakiau: „Perduokite buhalteriui, čia pieninės pinigai.“ Tardytojas nusišypsojo, paėmė pinigus ir raktus. („Parbigo taigoje“) Susitiko me su tėveliu ešelonu vagone, kuriamo jau buvo daug žmonių. Džiaugėmės, kad vėl esame kartu.“

Aurelijos senelis Vincas Lingvevičius (1854–1937) gyveno Kubiliūnų kaimo, Krakių valsčiuje, Kėdainių apskrityje, turėjo 45 hektarų ūki. Garsėjo padorumu, užuoja kitiems. Dvylika metų buvo renkamas valsčiaus teismo nariu, vienerius metus – viršaičiu. Jo žmona Uršulė Katkutė – iš to paties valsčiaus Ažytėnų kaimo, ten mokytojavusio žinomo kultūrininko, etnografo, draudžiamos spaudos platintojo Mikalojaus Katkaus (1852–1944), 1931 metais išleidusio vienim žinomam knygą „Balano gadynė“, sesuo. Ji į šeimą atneše daugiau lietuviybės. I jų sodybą pernakyoti dažnai užsukdavo knygnešys Jurgis Bielinis, palikdavo draudžiamos spaudos, kurią Vincentas išvežiodavo Bielinio nurodymams žmonėms į aplinkinius kaimus ir miestelius.

Vincento ir Uršulės šeimoje augo septyni vaikai. Vyriausias Mikalojus buvo dailininkas, studijavo Maskvoje, grįžęs į Lietuvą dirbo buhalteriu. Sako, dabar savieji turi vieną nedidelį jo tapytą paveikslėlį, vaizduojantį Bublių tiltą, kiti darbai paslaptinėti iškeliaavo iš Lietuvos. Statis išvažiavo į Ameriką ir dingo, Jonas dirbo tėvų ūkyje, mirė jaunas. Duktė Anelė gyveno Čerkosų sodžiuje, netoli Pašušvio, Radviliškio rajono

ne. Jipati išmoko skaityti, mokinėjo rašto kaimynes. Sako, kai 1938 metais Lenkija paskelbė mūsų šaliai ultimatumą, būdama Kėdainių turgoje pamatė, kad renkamos aukos Lietuvai. Neturėdama pini-gelių, nusiėmė vestuvinių aukso žiedą ir paaukojo...

Jauniausias – Leonas (1895–1990) pragyveno ilgą ir garbingą gyvenimą. Mokėsi tėvų namuose, Grinkiškyje, dėdės M. Katkaus mokykloje Ažytėnose ir gavo keturių klasių cenzą. 1913 metais baigė gyvulininkystės ir pienininkystės mokyklą grafo Zubovo Bubių dvare. Atliko praktiką grafo Broel Platerio dvare Belmonte. Tai atspindi jo apysakoje „Belmontas“ („Sudiev, senove“). 1915 me-

2005), gyvenusia Utenos apskrityje, Leonas susituokė 1932-aisiais. Iki tremties jie du augino dukrelę Aureliją: mama tvarkėsi namuose, tėvelis dirbo ir buvo aktyvus visuomenininkas, priklausė Tautininkų partijai. Stasės broliai Vytautas ir Antanas žuvo Vytauto apygardoje

dė Obės, Čajos, Parbigo upėmis iki Svetlozelionoje kaimo. Trumpam įkurdino pas vietinius rusus. Vėliau tris šeimai – juos, ūkininką Domą Šniutę ir buvusio žemės ūkio ministro Jono Aleksos žmoną Salomėją su trimis dukterimis apgyvendino mažoje trobelėje, kurioje tilpo tik gultai, krosnis ir stalelis. Tremtiniai turėjo dirbtį kolūkio brigadose ir miško kirtimo, plukdymo darbus.

Jau pirmają žiemą atsitiko nelaimė: Leonui su Stase taigoje kertant beržus vienas iš jų užgriuvo ant moters. Ji neteko sąmonės. Atsitokėjusi pajuto stiprų skausmą kūne. Leonas žmoną nutempė prie keiliuko. Jaučiai važiuojantis rusas sutiko nuvežti į kaimą, tačiau vėžimas buvo be pakloto, su dideliais tarpais. Vyras atsigulė, o ant savęs užsitempi sužeistąją. Iš gretimo kaimo į pagalbą atvyko tremtinė chirurgė Stasė Šakenienė, Lietuvos švietimo ministro ir valstybės kontroleriaus Konstantino Šakenio žmona. Rado didelę žaizdą galvoje, įtarė stuburo slankstelių pažeidimus. Jokios pagalbos suteikti negalėjo. Patarė gulėti

ginkluotosios rezistencijos kovose. Jų tėvai – Veronika ir Kazys Tilindžiai, buvo ištremti į Sibirą. Leonas Lingvevičius rašė atsiminimus. Tikriausiai savo dėdės Mikalojaus Katkaus paskatinės, dar 1933 metais išleido knygą „Karas“, kurioje apraše savo išgyvenimus per Pirmąjį pasaulyjį karą. Po tremties rašė trumpus pasakojimus apie vaikystę, sunkumus Sibire ir sutiktus žmones. 2005 metais dukters Aurelijos pastangomis rašinai tapo knyga „Sudiev, senove!“

Apie tremtį

Traukinys pajudėjo į Rythus. Tris savaites beldesi iki Novosibirsko, paskui tremtinius persodino į baržas, pluk-

ją išvežė į tolimesnio kaimo ligoninę. Leonas dirbo toli laukose, taigoje. Devynmetė Aurelijalikovienė. Tuomet jau gyveno kitoje trobelėje.

Kai pieninė Voronichoje (už 35 kilometrų) buvo nustekinta, ten komendantas nusintė dirbtį Leoną. Laukiant galimybės šeimai susijungti, Stasei grįžus iš ligonių, trobelėje apsigyveno taurus žmogus – teisininkas, karininkas majoras Vladas Girštautas. Per badą, sunkiais momentais jis moraliai palaike Aureliją su mama.

Pagaliau atėjo diena ir šeima susijungė. Iš pieninės gaudavo išrūgų. Palengvėjo, tačiau vėl bėda. Aurelija prisiema: „I pieninę atvyko revizija, suraše tėvelio vardu 40 absurdų kaltinimų. Pasodino į daboklę, po mėnesio audringai teisė Parbige. Ir čia įvyko tikras stebuklas. Kaimo moterų rusių paklausta, ar pasodins Leoną, teismo sekretorię atsakė: „Už ką? Jis gi nevogė“. Ši teismą gerai atsi menu, nors buvau dešimtmetė. Po teismo tą patį vėlį va karą tėvelis grįžo namo.“

Vėliau Leonas dirbo sargu, šienovežiku, sandėlininku, arklių šeriku. 1952 metų žiemą nesikėlė iš lovos, nesistipriai susirgo nervų uždegimui.

Aurelijai, baigusiai Parbigo vidurinę mokyklą, buvo uždrausta toliau tėsti mokslius. Ji įsidarbino sąskaitininko mašinų-traktorių stotyje ir tėvui sergent buvo pagrindinė šeimos maitintoja. Po Stalino mirties gavo leidimą vykti į Tomską. Ten baigė medicinos seserų mokyklą ir dirbdama naktimis – tris Tomsko medicinos instituto kursus.

1957 metais tremtiniai atgavo laisvę. Likvidavus menką turtą, Leono šeima su Sibire gimusių 7 metukų sūnumi Juozu 1958 metais grįžo į Lietuvą. Aurelija iš Tomsko grįžo tais pačiais metais, tik vėliau medicinos mokslius užbaigė Kauno medicinos institute.

Šios šeimos gyvenimas buvo ypač sunkus, tačiau Leonas Lingvevičius stebinovisus optimizmu matyti groži bei gėrį net sunkiausiais gyvenimo momentais. Džiaugėsi vėl sulaukęs Lietuvos nepriklausomybės. Aukojo iš menkos savo pensijos Sajūdžiui. 1990 metais, gyvendamas Kauno rajono Šlienavos gyvenvietėje, paliko ši pasaulį... Jo žmona mirė 2005 metais. Aurelija ir brolis Juozas gyvena Kaune.

Nuotraukos iš Aurelijos Putnienės albumo

Lingvevičių šeima tremtyje, 1949 metai

Buvę 1941 metų tremtiniai (sėdi iš kairės): Romas Sabas, Jūra Giūriūnaitė, Jonė Aleksaitė-Žukauskienė, Asta Reklaitytė; (stovi) Aurelija Putnienė, Romas Šakenis. Šalia – Aurelijos vaikaičiai Paulius ir Rasa

tais pateko į caro kariuomenę, kariavo Galicijos fronte, buvo sužeistas, po to nukreiptas į praporščikų (karininkų) mokyklą Kijeve, paskirtas į veikiančią armiją Syzranėje, Saratovo srityje. 1918 metais iš suirutės krečiamos Rusijos sugrįžęs į gimtinę prisidėjo prie Lietuvos nepriklausomybės įtvirtinimo, buvo Kėdainių apskrities Astovų suvažiavimo sekretorius, pusmetį vadovavo Kėdainių milicijos nuovadai. 1919 metais savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę, tarnavo Generaliniame štabe. 1923 metais išėjo į atsargą, dirbo „Pienocentro“ pieninėse, važinėjo po Lietuvą kaip pienininkystės instruktorius.

Su Stase Tilindyte (1911–

Nutraukti darbai

Lazdijų-Kalvarijos krašte vingiuoja upė jotvingišku pavadinimu Kirsna – Šešupės intakas. Upės slėnyje žmonės gyvena nuo labai senų laikų. Cia randama jų naudotų įrankių, taip pat rasti bene seniausiai žinomi Lietuvos teritorijoje žmogaus palaikai. Vadinas Kirsnos žmogaus skeletas laikomas Marijampolės kraštotoiros muziejuje.

Upės apylinkėse yra ir panašiu pavadinimu vietovardžių. Nuo 16 amžiaus žinomas Kirsna Ostrovo dvaras. 20 amžiuje pavadinimas sulietuvinotas į Aštriosios Kirsnos. Kažkada dvarą valdė didikai Sapiegos, po jų visa eilė kitų dvarponių. 19 amžiuje dvare buvo išmūryti nauji gražūs pastatai, išlikę iki šių dienų. 19 amžiuje šeimininkais buvo Karengos, Gavronskiai ir kiti. 1912 metais dvarą įsigijo Balinskai. Po Nepriklausomybės kovų savininkams paliktas tik dvaro centras ir 80 hektarų žemės. Kita žemė išdalinta bežemiams ir Lietuvos kariniuomenės savanoriams kūrėjams. Tuo metu dvaras priklausė Lazdiju (vadinta Seinu) apskrities Rudaminos valsčiui.

1925 metais Marytė Balinskaitė ištekėjo už agronomo Vlado Kriauciūno, tapusio dvaro šeimininku. V. Kriauciūnas (1887–1942) kilęs iš Marijampolės apskrities Šunskų valsčiaus Paršelių kaimo. Šeimoje išaugo ir daugiau inteligentų – viena sesuo buvo gydymo, kita – mokytoja. Vladas mokėsi Marijampolės gimnazijoje, agronomijos mokslus išėjo berods Maskvoje. Kriauciūnų šeimoje gimė trys vaikai: Vytautas, Vladas Kestutis ir Daina. Siuo metu gyvena tik Vladas Kestutis, gimęs 1932 metais.

Aštriosios Kirsnos dvarą Vladas Kriauciūnas pavertė pavyzdinio ūkiu, apylinkėje skleidusiu pažangius ūkininkavimo būdus. Iki Nepriklausomybės praradimo dvarą išplėtė iki 300 hektarų. Čia augo didelis sodas ir medelynai, didžiuliouose tvenkiniuose buvo auginamos žuvys. V. Kriauciūnas iš užsienio parsigabeno pačių geriausiu veislį javų sėklas. Laikė tik veislinius gyvulius: arklius, karves, kiaules. 1927 metais dvare buvo įsteigta žemesnijų žemės ūkio mokykla, veikusi iki 1944 metų. Mokyklos patalpos buvo pirmame dvaro pastato aukštė, Kriauciūnai gyveno antrame. Pamokas vedė V. Kriauciūnas, mokytojai: Našliūnas, Steikūnas,

Augulis ir kiti. V. Kriauciūnas keli kartus per savaitę važiodavo į Kauną. Kelis metus jis buvo Žemės ūkio rūmų Kaune pirmininkas, vadovo vienam iš Žemės ūkio ministerijos skyrių.

Gražus gyvenimas ir naudingi darbai nutrūko 1940 metais. Sovietiniai okupantai

Vladas Kestutis Kriauciūnas – sovietų armijos kareivis

tučtuojau nusavino Aštriosios Kirsnos dvarą ir Kriauciūnus išvarė iš namų. Jie apsigyveno pas giminaitę Petruskienu Mokolų kaimo prie Marijampolės. Jų laukė dar baisesni išgyvenimai – 1941 metų birželio trėmimas. Vaikus surado Mokoluose, Kriauciūnienė areštavo Lazdijuose. Kadangi jie buvo Lazdijuose gyventojai, tad įlaipino į vagoną Krošnos stotyje. Ešelonas važiavo pro Marijampolę, kur giminaičiai suspėjo tremiamiesiems perduoti šiek tiek maisto. V. Kriauciūnas tuo metu buvo Kaune. Sužinojęs, kad šeima ištremiama, jis nuvyko į Kauno geležinkelio stotį, pasidavę ir buvo įlaipintas pas savuosius. Naujosios Vilnios stotyje vyurus atskyrinėjo nuo šeimų, tačiau sargybiniai ieškojo ir šaukė vietoj Kriauciūno Krikščiūnų, tad Vladas Kriauciūnas liko prie savo šeimos.

Ešelonas atriedėjo į Altaicus kraštą. Kriauciūnus paliko krašto centre Barnaule, apgyvendino bute, nes V. Kriauciūnas gavo tarnybą. Bet pakenčiamomis gyvenimo sąlygomis neilgai teko naudotis. 1941 metų spalio 23 dieną tėvą areštavo. Tik šiaisiai laikais iš Barnaulo įstaigų pavyko gauti raštą: Vladas Kriauciūnas sušaudytas 1942 metų birželio 23 dieną. Nužydymo vieta nežinoma.

Kriauciūnai suspėjo tremtinį pasiimti šiokį tokį vertybą, bet Altaicus enkavēdė tai tremtinius iškratę, atėmė

auksinius daiktus, numauštė nuo pirštų vestuvinius žiedus. Enkavēdistai nežinojo visų brangenybių vertęs, tad Kriauciūnienėi liko brangakmeniai. Tik tų vertybų ilgam neužteko – kad išmaištintų vaikus, jai teko elgetauti, burti iš kortų.

Kriauciūnų šeimą perkėlė į Rikunovo kaimą, vėliau dar į kitą vietą. Drauge gyveno tremtinį Laužadžių, Liškevičių šeimos, Bartlingiai iš Alytaus, žydų Zemanų šeima, turėjusi dvarelį Rudaminos valsčiuje. Pasibaigus karui Bartlingiai pasitraukė į Lietuvą. Jie paliko Kriauciūnų šeimai šiek tiek bulvių ir bakūzėlę. Kriauciūnienė su vaikais 1947 metų sausį taip pat slapta leidosi į Lietuvą. Pardavę Bartlingių palikta bakūzėlę sukrapstė pinigų bilietams į traukinių. Tremtiniai dokumentų neturėjo, be jų bilietų neparduodavo, bet Zemanaus parūpino jiems bilietus iki Maskvos. Maskvoje šeimyną sulaikė. Kriauciūnienė pasakė, kad jų dokumentus pakeliui pavogė ir pareigūnai ištardė leido važiuoti į Lietuvą.

Kaune apsistojo pas mokytoją, čia atsikėlusią iš Rudaminos apylinkių, kad išvengtų trėmimo. Dūkterį Dainą palikusi Kaune, Kriauciūnienė su sūnumis nuvyko į Rudaminos valsčiaus Paliliūnų kaimą. Apsistojo pas Juozą Malkevičių. Kriauciūnienėi nepavyko gauti pas, todėl ji turėjo keltis į kitą vietą. Šeima išsiskirstė, kiekvienas slapstėsi atskirai. Vladas Kestutis gyveno pas Juozą Bartkauską, vėliau persikėlė pas ūkininką Stasi Sinkevičių į Dambraukos kaimą netoli Marijampolės.

1948 metų pavasarį partizanai Marijampolėje likvidavo kelis sovietų aktyvistus. Kariuomenė ir stribai pradėjo šmižinėti po kaimus. Stribų būrys Vladą Kestutį užklupo sodyboje vieną, nes šeimininkai buvo išėję pas kaimynus. Išsiminė aršus stribas Ivanovas, kuris įrėmės į vaiką automatomazdį, grasingo: „Sakyk, kur slepiasi banditai!“ Vaikas turėjo kinkytį šeimininkų arklius ir vežti stribus į Marijampolės stribyną.

Šeimyna sekmingai išsilapstė. Tačiau slapstydamasis Vladas Kestutis negalėjo siekti aukštesnio išsilavinimo. Vedės merginą iš busvusių tremtinų šeimos užaugino penkis vaikus, sulaukė būrio vaikaičių, gyvena patenkintas sulaukės laisvės dienų.

Atgautą Aštriosios Kirsnos dvaro centrą Kriauciūnai perleido (pardavė) kitiems žmonėms.

Aleksandras JAKUBONIS

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Stasė Stanienė-Danilevičienė

1922–2011

Gimė Gelingėn k., Alsėdžių valsč., Telšių aps., ūkininkų šeimoje. Abujos broliai buvo partizanai, žuvo. 1941 m. ištekėjo už K. Stonio į Paburgės kaimą. 1944 m. gimė dukte. 1945 m. vyros, pašauktas į kariuomenę, pasitraukė pas partizanus į Alkos rinktinę. Stasė tardė, krėtė namus. 1947 m. ji tapo ryšininkė Saule. Dukrelę augino giminės. Per Žemaitijos partizanų susitikimą Plokštinės miške sovietų saugumiečių apsupty žuvo daug vyry. Stasė buvo sužeista. 1948 m. suimta, tardyta Lukiškių kalėjime, nuteista 10 m. Kalėjo Intos, Lenju lageriuose. 1955 m. išleista. Po metų ištekėjo už likimo draugo Danilevičiaus. Į Plunge grįžo 1958 m. 1964 m. apsigyveno Palangoje. Dirbo „Jūratės“ sanatorijoje buđetoja. Vėliau iki pensijos dirbo Elektros tinkluose. Stasei su teiktas Kario savanorio statusas, apdovanota Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Po vyro mirties Stasė apsigyveno Palangos globos namuose.

Palaidota Palangos kapinėse.
Užjaučiame vaikaitės šeimą.

LPKTS Palangos filialas

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

(Tėsinys)

Liudvika Strazdienė-Gudavičiūtė, g. 1937 m., pogr. organizacijos „Atžalynas“ narė, Panevėžys, 1952–1954 m.

Vaclovas Vaitiekėnas, g. 1911 m. (po mirties), sukilimo dalyvis, partizanas, Švenčionių aps. Aduiškio valsč. 1941-06-22–1941-06-28, Barzdėno būrys 1944–1953 m.

Kazimiera (Kazė) Vebrionė-Vareikytė, g. 1904 m. (po mirties), rėmėja, Ukmurgės aps. Veprių valsč. Didžiosios Kovos apyg. Žalio Velnio būrys 1944–1948 m.

Stanislovas Vėbra, g. 1897 m. (po mirties), šaulys, sukilimo dalyvis, rezervinio būrio narys, Ukmurgės aps. Veprių valsč. 1923–1940 m., 1941-06-22–1941-06-28, Didžiosios Kovos apyg. Žalio Velnio būrys 1944–1945 m.

Alfonas Grybas, g. 1912 m. (po mirties), policininkas, Panevėžio aps. Naujamiesčio valsč. 1934–1941 m.

Povilas Kazerškas, g. 1922 m. ryšininkas, pogr. spaudos platintojas, Marijampolės aps. Prienų valsč. 1945–1946 m.

Stasys Markevičius, g. 1897 m. (po mirties), rėmėjas, Trakų aps. Kaišiadorių valsč. Perkūno būrys 1944–1949 m.

Vytautas (Vytas) Naujūnas, g. 1927 m. (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. Kazlų Rūdos valsč. Tauro apyg. Žalgirio rinktinė 1945–1949 m.

Justinas Panavas, g. 1918 m. (po mirties), sukilimo dalyvis, partizanas, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. 1941-06-22–1941-06-28, 1944–1946 m.

Justinas Kazimieras Stankevičius, g. 1944 m., kitokias būdais kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, Marijampolės aps. Igliškelių valsč. 1968–1990 m.

(Bus daugiau)
Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija,

Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Pasiteirauti tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į Kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.

Tremtis ir likimai

(atkelta iš 4 psl.)

Mokytoja, karų metu ištrūkusi iš Leningrado blokados ir ten praradusi savo vyrą, paliko ištikima „šventam komunizmo reikalui“. Nors tremtiniam iš Lietuvos, kaip ji sakė, darbštis ir sąžiningiems žmonėms, jautė pagarbą, bet stalininio režimo pasmerkti nesutiko. Anot jos: „Čia – šitokia revoliucija, pasaulinės reikšmės revoliucija! Šventas reikalas. Juk miškų kerta – skiedros lekia. To neišvengsi“. O tos krentančios „skiedros“, suluošinusios visą likusį gyvenimą, radosi toje pačioje ištuštėjusioje gyvenvietėje, paženklindama ten likusių lietuvių Kazimieros ir Petro likimą. Vietiniai gyventojai Petrą vadina tiesiog Petruša, nors jo amžiaus žmonės čia vadinami vardu ir tėvavardžiu. Jie abu neturi vilties ir galimybės su-

gržti į savo šalį Lietuvą – primiršo net gimtąją kalbą.

Autorė knygoje pateikia jaudinančią mūsų tautiečių dvięjų šeimų istoriją, jų artimųjų tragiškas netektis, gyvenimą nenusakomo skurdo sąlygomis. Tremties pažinimą papildė apsilankymas lietuvių kapinėse, buvusioje atokioje Čiulano gyvenvietėje. Kapienes, kaip ir pačią gyvenvietę, pilnai okupavo beveik subrendusios pušys, o išvirkę mediniai kryžiai ir tvorelės pasiruošę patrėsti vešinčią augmeniją. Tiesa, įšias vietoves knygos autorė sugržo dar 1989 metais ir talkino vienai išpirmųjų ekspediciją, pervezančią tremtinių palaikus į savają žemę. Tada dalyvavo vietinės Ulan Ūdės televizijos laidoje, kur buvo pasakojama apie šios ne visai įprastos lietuvių ekspedicijos tikslus ir Lietuvoje kylančią Sąjūdžio bangą.

Knygos pristatymo metu

Skelbimai

Balandžio 11 d. (pirmadienį) 11 val. Utenos r. Stradų k. įvyks Vytauto apygardos partizanų vadovybės žūties (1951-04-11) 60-mečio minėjimas.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Balandžio 16 d. (šeštadienį) Kauno įgulos karininkų ramovėje (Mickeyčiaus g. 19) įvyks **Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio ataskaitinis suvažiavimas**.

10 val. šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo (Įgulos) bažnyčioje. Po pamaldų – ataskaitinis suvažiavimas.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Balandžio 17 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto Jūrų technikos fakulteto aktų salėje pakartotinai skelbiamas **Klaipėdos PKTS ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija**. Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokesčių, užsisakyti „Tremtinį“.

Prašome aktyviai dalyvauti.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei naujus "Laisvės kovų archyvo" numerius galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:

1 mén. – 7 Lt,

3 mén. – 21 Lt,

6 mén. – 42 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Redaktorė
Jolita Navickienė

Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:
tremtinys@erdves.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB
„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,
Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

Kaina 1,75 Lt

Tiražas 2900. Užs. Nr.

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSEKITĖS RAMYBEJE

Pranas Vizgirdas

1931–2011

Gimė Plungės r. Beržų k. ūkininkų šeimoje, auginusioje tris sūnus ir dukterį. 1948 m. už ryšį su partizanais buvo areštuotas ir nutiestas 25 metams griežto režimo lagerių. Kalėjo Vorkutoje. I Lietuvą grįžo 1964 m., sukurė šeimą, užaugino du sūnus ir dukterį. Buvo aktyvus LPKTS Tauragės filialo narys.

Palaidotas Tauragės senosiose kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir vaikų šeimas.

LPKTS Tauragės filialas

Aldona Jurpalytė-Valter

1931–2011

Gimė Prastoronių k., Radviliškio r., ūkininko ir tarnautojos šeimoje, auginusioje tris vaikus. 1945 m. su mama buvo ištremta į Komiją, Troicko-Pečiorškio r. Mama mirė tremtyje. 1952 m. tremtyje Aldona sukūrė šeimą su likimo draugu. Susilaukė trijų dukterų. I Lietuvą grįžo 1960 m., apsigyveno Seduvoje. Baigė Šiaulių pedagoginį institutą, dirbo mokytoja. Paskutiniu metu gyveno Klaipėdoje.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Zofija Liekytė-
Plungienė

1923–2011

Gimė Tauragės r. Skaudvilės valsč. ūkininkų šeimoje, auginusioje penkias dukteris ir sūnum. 1949 m. ištremta į Irkutsko sr. Sibiro Usoles miestelį. Ten sutiko bendro likimo draugą ir ištekėjo. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Užaugino tris dukteris. Palaidota Seduvoje.

Kazė Burbienė

1929–2011

Gimė Juozapavos k., Rokiškio r. 1948 m. su tėvais ištremta į Krasnojarsko sr. Jenisejsko r. Zariankos k. Ten sutiko gyvenimo draugą Motiejų. Sibire gime duktė. 1959 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Rokiškyje. Dirbo siuvimo susivenijime „Lelija“. Rokiškyje gimė antra duktė. Ilgą laiką dalyvavo buvusių tremtinių ir politinių kalinių veikloje ir renginiuose, mitinguose, dainavo chore.

Palaidota Rokiškio Kalneliškių kapinėse.
Užjaučiame vyra, dukteris ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Veronika Matiukienė

1915–2011

Gimė Rokiškio aps. Rokiškio r. Šilaičių k. 1948 m. buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Kazačinko r. Nugyveno ilgą, prasmigą gyvenimą.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

koncertas. Dalyvaus tarptautinių konkursų laureatas Aleksandras Isakovas (vargonai).

Birželio 12 d. (sekmadienį) 16 val. vargonų muzikos

koncertas. Dalyvaus tarptautinių konkursų laureatas, Jekaterinburgo nacionalinės filharmonijos solistas Taras Baginets (Ukraina-Rusija).

Koncertai nemokami.

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.